

KAPSAYICI EĞİTİM, KAPSAYICI EĞİTİM KONUSUNDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GELİŞMELER. KAPSAYICI EĞİTİMİN TEMEL EĞİTİME YANSIMALARI ÖRNEK UYGULAMALAR

KAPSAYICI EĞİTİM

Kapsayıcı Eğitimin Tanımı

Ayrımcılığa Neden Olan Faktörler

- * Eğitimde “kapsayıcılık” yaklaşımının oldukça uzun bir geçmişi bulunmaktadır.
- * İlk olarak ileri derecede engelli ve/veya özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler için gündeme gelmiştir.
- * Amaç, bu öğrencileri «normal» eğitim süreçlerine dahil etmek.
- * Günümüzde kapsayıcı eğitimin bağlamı, toplumda dezavantaja sahip tüm grupları (dini, etnik ve kültürel azınlıklar, göçmen, mülteci ve sığınmacılar, kızlar, düşük gelirli aileler, engelliler, AIDS hastaları, vb.) dâhil edecek şekilde genişlemiştir.
- * Kapsayıcı eğitim yaklaşımı öğrenciler arasındaki farklılıkları ve öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını bir problem olarak değil, öğretimi zenginleştirmek için bir fırsat olarak ele almaktadır.
- * Bu açıdan kapsayıcı eğitim, öğrenenler arasındaki farklılıkları doğal olarak karşılayan ve destekleyen yenilikçi bir hareket olarak tanımlanmaktadır.
- * Bu nedenle kapsayıcı eğitim hareketi sadece teknik veya kurumsal değişimi değil, aynı zamanda felsefi bir değişimi de işaret etmektedir.
- * Bu süreç, öğrenme çağındaki tüm çocukları içeren ortak bir vizyon ışığında ve tüm çocukları eğitmenin devletlerin sorumluluğu olduğu inancıyla, içerik, yaklaşım, yapı ve stratejiler konusunda yapılması gereken değişiklikleri kapsamaktadır.
- * Kapsayıcı eğitim, UNESCO tarafından “öğrenenlerin farklı gereksinimlerine, onların eğitime, kültüre ve topluma katılımını artırarak ve eğitim sisteminin içindeki ayrımcılığı azaltarak cevap verme süreci” olarak tanımlanmaktadır.

Kapsayıcı Eğitimin Gerekeçesi

Bu yaklaşım, UNESCO tarafından üç ayrı temelde gerekçelendirilmektedir.

- * Eğitimsel gerekçe
- * Sosyal gerekçe
- * Ekonomik gerekçe

Eğitimsel gerekçe

- * Kapsayıcı okulların, bireysel çeşitliliklere yanıt veren öğretim yöntemleri geliştirmesi ve bunun tüm öğrencilerin yararına olmasıdır.
- * Standart öğretimler yerine öğrencinin eğitim performansına ve bireysel ihtiyaçlarına dayalı farklılaştırılmış/çeşitlendirilmiş bir öğretimde bütün öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımı ve bunlardan fayda görmesi çok daha yüksek bir olasılıktır.

Sosyal gerekçe

- * Kapsayıcı okulların bir tutum değişikliği yaratarak daha adil ve kapsayıcı bir toplum için temel oluşturacak olmasıdır.

Ekonomik gerekçe

- * Tüm öğrencilere bir arada eğitim veren okulların, farklı öğrenci grupları için farklı okulların kurulduğu daha karmaşık bir eğitim sistemine göre daha az maliyetli olmasıdır.

Kapsayıcı Eğitimin Boyutları

Kapsayıcı eğitimde aşağıdaki boyutlar arasında dinamik bir ilişki geliştirilmelidir.

- * Eğitim politikaları
- * Öğretim programları
- * Okul kültürü
- * Öğretim uygulamaları
- * Öğrenme ortamları

Kapsayıcı Eğitimin Temel İlkeleri

- * Bütün çocuklara dönüşümlü olarak iyi olduğu yönünü ifade etme ve kullanma fırsatı verilmelidir.
- * Yapılan uyarlamalar tüm öğrencilerin ihtiyacına yönelik olmalıdır.
- * Güncel teknoloji etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
- * Kapsayıcılık sadece fiziksel bağlamda düşünülmemeli, bilişsel, sosyal, duyuşsal, eğitim uygulamaları bakımından da gerçekleştirilmelidir.
- * Öğrenciye yönelik düzenlemeler onu AYRIŞTIRMADAN yapılmalıdır.

Kapsayıcı Eğitimin Temel Gerekçesi:

Ayrımcılığı Önleme

- * Ayrımcılık, herhangi mantıklı bir gerekçe söz konusu olmaksızın, bir kişiye, benzer durum ve koşullardaki diğer kişilerden farklı ve eşit olmayan bir muamele yapılması anlamına gelmektedir.
- * Doğrudan ayrımcılık; aşikâr bir biçimde, bir kişi, grup ya da toplumun bir kesiminin inanç, dil, din ya da etnisite ve benzeri farklılıklar nedeniyle, eşit olmayan bir muamele görmesini ifade eder.
- * Farklı muamele; açıkça alay etmek, aşağılamak veya karalamaktan başlayarak, bu gruplara yönelik ayrımcılığı kışkırtan nefret söylemlerini yaygınlaştırmaya kadar, geniş bir yelpazedeki ayrımcılık biçimlerini içerir.
- * Sınıfta bir öğrencinin etnik kökeninden dolayı kötü muamele görmesi, bir öğrencinin dış görünüşünden dolayı sürekli dışlanması eğitim ortamında yapılan ayrımcılığa örnek durumlardır.
- * Dolaylı ayrımcılık; fark edilmesi güç olan, imalar veya dolaylı ifade biçimleri aracılığıyla işleyen ya da bazen görünürde hiçbir problemleri durum yaratmamasına karşın, sonuçları bakımından belirli kesimleri ayrımcılığa maruz bırakan tutumları anlatır.
- * “Yok sayma” bu tür ayrımcılığın en belirgin biçimlerindedir.
- * Sınıf ortamında öğretmenin yaramaz diye etiketlenen öğrencinin ifadelerini görmezden gelip başarılı öğrencinin ifadelerini daha çok önemsemesi bu ayrımcılık türüne örnektir.

Ayrımcılığa Neden Olan Faktörler

- * **Etnik Köken:** Irk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama ya da kısıtlama etnik köken ayrımcılığını ifade eder. Dilde yerleşik ırkçı kalıplar (gâvur vb.), ders kitaplarında azınlıkların yok sayılması veya okul ortamında farklı etnik kökenden gelen öğrencilere yapılan aşağılama ve tacizler etnik kökene dayalı ayrımcılığa örnek verilebilir.
- * **Dini İnanç:** Toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, din, mezhep, resmi din, inanca yönelik engellenmeler olarak tarif edilebilir.
- * **Cinsiyet ve cinsel yönelim:** Kişinin toplumsal yaşamında cinsiyetinden veya cinsel yöneliminden dolayı dışlanması veya engellenmesi cinsiyet ayrımcılığını ifade eder. Örnek olarak ders kitaplarında yer alan toplumsal cinsiyet rollerinin kesin

belirlendiği kalıplar (Kadın işi, erkek işi), kız çocuklarının belirli bir yaşa geldikten sonra eğitim ortamından koparılmaları verilebilir.

- * **Sosyo-ekonomik düzey:** Kişinin toplumsal yaşamda sosyo-ekonomik düzeyinden dolayı diğerlerinden farklı muamele görmesini ifade eder. Okulda ekonomik düzeyi düşük bir aileden gelen bir öğrencinin öğretmen tarafından farklı muamele görmesi bu duruma örnektir.
- * **Engellilik veya özel gereksinimler:** Bireylerin doğum öncesinde, doğum sırasında veya doğumdan sonra; genetik birtakım problemler, hastalık veya kaza sonucunda bedensel veya zihinsel olarak ortaya çıkan özel durumlarından dolayı ayrımcılığa maruz kalma durumudur. Bir sınıfta kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak yapılan ayrımcılık, dışlama veya ihmal edilme bu duruma örnek olarak verilebilir.

Eğitim Ortamlarında Ayrımcılığın Uygulanışı

- Öğretmenlerin ayrımcı davranışlar gösterdiği başlıca durumlar;
  - Daha zor veya kolay görevler verme
  - Verilen dönütlerin niteliği, yoğunluğu ve samimî duyguları ifade etmesi
  - Sorulan soruların niteliği ve cevaplamak için izin verilen zaman miktarı
  - Öğrenciyi ticari bir kaynak gibi görme
  - Zengin-fakir (varoştan gelme) ayrımı
  - Cinsel ayrımcılık (Kız-Erkek)
  - Cinsel yöneliminden dolayı yapılan ayrımcılık
  - Özel gereksinime ihtiyacı olan öğrencilere yapılan ayrımcılık
  - Başarılı öğrencileri kayırma ve özel ilgi gösterme
  - Sınıf ve şubeler arası ayrımcılık
  - Dinsel ve etnik ayrımcılık
  - Tanıdık ve yakınlarını kayırma
  - Ait olunan sosyal/kültürel gruba yönelik ayrımcılık (Alevi-sünni, siyasi görüş vb.)

Öğretmenlerin yanında öğrenciler, okul yönetimi ve aileler okul ortamındaki diğer önemli dışsal faktörleri oluşturmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilere yönelik ayrımcı davranışlarının benzerleri bu gruplar tarafından da gösterilmektedir.

KAPSAYICI OKUL

- Kapsayıcı okul ve kapsayıcı okulun özellikleri
- Kapsayıcı okul, farklılıklarına rağmen tüm öğrencilerin başarabileceğine inanan, ortak bir anlayış geliştirmiş, kişisel haklara ve eşitliğe değer veren okulları tanımlamakta kullanılan bir kavramdır.
- Kapsayıcı bir okulda tüm kültürel, etnik ve sosyo-ekonomik gruplardan gelen öğrenciler, anadili farklı olan öğrenciler, mevcut topluma yeni katılmış öğrenciler okulun önemli bileşenleri olarak görülür.
- Kapsayıcı okul bir strateji veya uygulamadan çok farklılıkları kucaklayan ve değer veren eğitsel bir yönelimi ifade etmektedir.

Kapsayıcı Okulun Özellikleri

Adanmış liderlik

- Kapsayıcı okullarda liderlik pozisyonunda bulunan yöneticiler (örn. okul müdürleri) ve öğretmenler (örn. zümre başkanları) kapsayıcılık bağlamında okula bir vizyon belirleme, bu vizyon için destek bulma ve okul personeli ile çalışarak okulu başarılı bir okul durumuna getirme konularında önemli rol oynar.

- Yapılan pek çok çalışma liderliğin kapsayıcı okulun gelişiminde en önemli destek veya en büyük engel olabileceğini göstermektedir.

Liderlik pozisyonlarında bulunan yönetici ve öğretmenlerin temel olarak;

- Öğrencilerin, personelin ve ailelerin okulun temel felsefesi olarak kapsayıcılığı anlamalarına yardımcı olma
- Kapsayıcı eğitim anlayışında uygulamaya konulan yeni yaklaşımları uygulamada okul personeline liderlik etme
- Öğretmenlerin kapsayıcılığı destekleyici yeni yöntem ve stratejileri uygulama konusunda cesaretlendirme ve destekleme
- Aileleri ve yerel toplumu okulun kapsayıcılık anlayışı konusunda eğitime gibi konularda görev alırlar.

Demokratik öğrenme ortamı

- Kapsayıcı okul bireysel farklılıklara önem verir, öğrencileri katılımını önemser ve okulun tüm paydaşlarının (öğretmenlerin, öğrencilerin, idari personelin ve ailelerin) öğrenme ve öğretim faaliyetlerinde sorumluluk ve görev almalarını destekler.
- Kapsayıcı okulun en önemli özelliklerinden birisi eşitliktir. Kapsayıcı bir okulda tüm öğrencilere ve personele saygı ve hakkaniyetle yaklaşılır, tüm görüş ve katkılara değer verilir.
- Diğer önemli bir özellik işbirliğidir; okulun içinde ve dışındaki tüm paydaşlar okulun ve öğrencilerin başarısı için ortak çalışma anlayışına sahiptir.
- Kapsayıcı okulun en temel gerekliliklerinden birisi demokratik sınıf ortamlarıdır. Bu sınıf ortamlarında öğrenciler fikirlerini paylaşabilir, sınıf kurallarını ortaklaşa belirler ve kendi öğrenmeleri ve öğrenme ortamının nitelikleri konusunda karar verme hakkına sahiptir.

Kendi sınıfının demokratik bir sınıf olmadığını anlamak için bir öğretmen aşağıdaki sorulara cevap arayabilir;

- Sınıf kurallarını kim belirlemektedir? Kurallar öğretmen ve öğrenciler tarafından ortaklaşa mı belirleniyor?
- Öğrenme ortamı nasıl? Dışarıdan sınıfı izleyen birisi öğretmenin baskın olduğu (öğretimin ağırlıklı olarak öğretmen tarafından yürütüldüğü) bir öğrenme ortamı mı yoksa tüm sınıfın aktif olduğu bir öğrenme ortamı mı görür?
- Öğrenciler öğretmen tarafından verilen kararları sorgulayabilmekte midir?
- İçerik ve öğretim ile ilgili kararları kim vermektedir? İçeriğin, eğitim materyallerinin ve öğretim yöntemlerinin seçiminde kararlar öğretmen tarafından mı verilmektedir yoksa öğrencilere danışılmakta mıdır?

Destekleyici okul kültürü

- Güvenli, olumlu ve sağlam bir okul kültürü yaratmak kapsayıcı okul olma yolundaki en önemli adımlardan birisidir. Kapsayıcı bir okul kültürü yaratmada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin atabileceği bazı adımlar şunlar olabilir;
- Aileleri ve yerel toplum temsilcilerini okulu ve sınıfları ziyaret etmek, projelerde yardım almak ve öğretimde rol almak üzere davet etmek,
- Öğrencilere öğretime aktif katılma ve liderlik etme fırsatları sunmak,
- Okuldaki tüm paydaşların öneriler sunmaya teşvik etmek ve sunulan önerilerin hayata geçirilmesine öncülük etmek,
- Okulda farklılıkları destekleyen küçük veya büyük çapta etkinlik ve kutlamalar yapılmasına destek olmak.

Kapsayıcı içerik

- Kapsayıcı sınıflarda öğretmenler içeriği ve öğretim faaliyetlerini kişisel ve kültürel farklılıkları göz önüne alarak, farklı öğrenme stillerine hitap edecek şekilde ve farklı beceri ve ilgilere sahip öğrencileri kapsayacak şekilde düzenlemek zorundadır.
- Kapsayıcı sınıflarda sunulan içerik öğrencilere hitap etmeli, araştırma konuları ilgi çekici olmalı ve içeriğin kapsamı öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına göre farklılaştırılmalıdır.
- Eğitsel materyaller öğrenci farklılıklarını kapsayacak şekilde zenginleştirilmelidir. Derslerde bağlantılı konularda bireysel farklılıkların varlığı ve bunun korunmasının önemi vurgulanmalıdır.

Kapsayıcı öğretim

- Kapsayıcı eğitimi benimsemiş öğretmenler materyalleri, ders planlarını, öğretim stratejilerini, öğrenme ortamını, eğitsel hedefleri kapsayıcılık anlayışına göre düzenlemeyi ve öğrencilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar. Kapsayıcı öğretimi benimsemiş bir öğretmen farklı öğrenme gereksinimlerine sahip öğrencilerine sunabileceği fırsatlardan bazıları;
- Farklı seviyelerde çalışma kâğıtları hazırlamak,
- Düzenli çalışmada sıkıntılar yaşayan öğrenciler ile bireysel çalışma takvimleri oluşturmak,
- Öğrencilere öğrendiklerini en iyi şekilde ortaya koyabilecekleri değerlendirme yaklaşımlarını (poster, sözlü sunum, drama vb.) seçebilme imkânı sağlamak.

Sınıf Yönetimi

Kapsayıcı bir eğitim için nasıl bir sınıf yönetimi yaklaşımı benimsemeliyim?

- Kapsayıcı eğitimde aşağıdaki hususlara dikkat etmemiz gerekir:
- Öğretim programını incelemek ve aynı konunun farklı biçimlerde nasıl öğretilebileceğine ilişkin yollar araştırmak
- Öğrencilerin her birinin ne şekilde öğrendiğini gözlemlemek ve öğrenciler arasındaki bu farklılıklara farklı öğretim yöntemleri kullanarak yanıt vermek.
- Bütün öğrencilerin bir arada çalışmasını ve öğrenme sürecine katılmasını sağlayacak şekilde sınıfı yönetmek

Kapsayıcı Sınıf Yönetimi Nedir?

- Öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması, etkinliklere öğrencilerin katılımının sağlanmasıdır.
- Sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetimidir.
- Öğrencilerin kendilerine ve çevrelerine saygı duymalarını sağlamaktır.
- Öğrenme süreçlerine öğrencinin aktif katılımını sağlamaktır.
- Tüm öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılmalarını engelleyen davranışları değiştirmek için yer verilen işlem süreçleridir.

Kapsayıcı Bir Sınıfın İlkeleri

- Öğrenme deneyimleri öğrencinin hazır olma durumu, ilgisi ve/veya öğrenme profiline dayanır.
- İçerik ve faaliyetler öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilir.
- Öğretim ve öğrenim kilit kavramlar ve becerilere odaklanır.
- Tüm öğrenciler ilgili çalışmalara katılır.
- Her öğrenci için ilgi çekme ve zorlama arasındaki dengeyi kurmak konusunda öğretmen ve öğrenciler birlikte çalışır.
- Öğretmen zaman, mekân ve etkinlik kullanımını koordine eder.
- Tüm sınıfın, çiftlerin ve grupların öğrenmesi ile bire bir destek dâhil olmak üzere esnek gruplandırma, akıcı çalışma düzenlemelerine olanak sağlar.
- Zaman kullanımı, öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda esneklik.
- Öğrenci ihtiyaçlarını hedeflemeye yardımcı olma konusunda çeşitli stratejiler kullanılır (görüntü tabloları, ilgi merkezleri, bağımsız çalışma, farklı görevler belirleme, görsel araçlar kullanma, özel ihtiyacı olan öğrencileri daha ileri düzeyde bir öğrenme arkadaşı ile eşleştirme gibi).
- Öğrenciler, öğrenmeleri ve ilerlemelerinin gösterilmesi amacıyla çeşitli uygun yollarla değerlendirilir.

Kapsayıcı bir sınıf iklimi oluşturmak için öneriler-I

- Gerçekçi ve yazılı sınıf kuralları oluşturunuz.
- Tutarlı olunuz.
- Öğrencileri aktif kılınız. Derste 10-15 dakikadan çok anlatım yöntemini kullanmayınız. Geri kalan sürede öğrencilerin çalışmasını sağlayınız.
- Ders süresini birbiri ile ilişkili iki üç etkinlik gerçekleştirecek şekilde planlayınız.
- Etkinlikleri, materyalleri, desteğinizi vs. farklılaştırınız.

Kapsayıcı bir sınıf iklimi oluşturmak için öneriler-II

- Rutin bir şekilde dersin başlaması gereken zamanda başlayıp, bitmesi gereken zamanda bitiriniz.
- Bireysel anlamda uygun olmayan davranış sergilendiğinde durumla sessizce ve mümkünse özel olarak ilgileniniz. Sınıf içinde öğrencilerle disiplinle ilgili bir konuda tartışmaya girmeyiniz.
- Etkinliklere katılım, söz alma vs. gibi konularda daima eşit bir yaklaşım sergileyiniz (ör: Suriyeli öğrenciler cevabı bildiği halde dil yetersizliğinden dolayı parmak kaldıramıyor olabilir. Onları cesaretlendiriniz.)
- Kapsayıcı bir sınıf iklimi oluşturmak için öneriler-III
- Espri anlayışınızı ve kapsayıcı eğitime dair perspektifinizi muhafaza ediniz.
- Kendinize ve öğrencilerinize karşı sabırlı olunuz.
- Aileleri yanınıza alınız. Öğrenci ile ilgili “endişelerinizi” mümkün olduğunca erken ve devamlı şekilde aile ile paylaşınız. Endişenizi anlatırken somut ve açıklayıcı olunuz.
- Diğer öğretmenlerle paylaşımına açık olunuz.

Kapsayıcı sınıfta öğretim yöntem ve teknikleri

- Kapsayıcı bir öğretim için çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamak gerekir. Bazıları;
- İşbirlikli öğretim (Grupla çalışma)
- İstasyon
- Çalışma yaprakları
- Proje tabanlı öğretim
- Farklılaştırılmış Sınıflarda Grup Çalışmaları

Grup çalışması

Farklılaştırılmış öğretim için grup çalışmaları, işbirlikli öğrenme ortamını gerektirir. Grupla çalışma;

- Öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Öğrencilerin demokratik tutum kazanmalarına yardımcı olur.
- Öğrencilerin kendilerinin ve diğerlerinin güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerine yardımcı olur.
- Akran dayanışmasına yardımcı olur.
- Cinsiyet, etnik köken, din vb. açılardan farklı öğrencilerin, ortak amaç doğrultusunda çalışmaları birbirlerine sempati duymalarını sağlar.
- Eleştirel dinleme becerisi gelişir.
- Sabır ve tolerans kazanılır.
- Öğrencilerin gizli güçlerini keşfetmelerine yardımcı olur.
- Ortak çalışma becerisi gelişir.

- Bireysel sorumluluk alma duygusu gelişir.

Grupla çalışmanın beş tanımlayıcı ögesi

- Olumlu karşılıklı bağımlılık (Hep beraber batarız ya da hep beraber çıkarız)
- Yüz yüze destekleyici eğitim (Birbirinin öğrenmesine yardım etme, başarı ve çabayı takdir etme)
- Birey ve grup sorumluluğu (Aynı gemideyiz)
- Kişilerarası beceriler ve küçük grup becerileri (İletişim, güven, liderlik, karar verme, çatışma çözümü)
- Grup İşleyişi (Motivasyon ve yönlendirme ve takdir)

Gruplar nasıl oluşturulur?

- Öğrencilerin yeteneklerine göre
- Öğrencilerin yetenek düzeylerine göre
- Öğrencilerin ilgi alanlarına göre
- Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre
- Tesadüfi

Grup Türleri

- Gelişigüzel gruplar (eş değiştirme, yanındakine dön vb); süresi birkaç dakikadan bir ders saatine kadar uzayan gruplardır.
- Kümeler (Çalışma süresi birkaç ders yada birkaç gün olabilir.)
- Uzun vadeli gruplar (Bir dönem ya da bir yıl boyunca sürecek gruplardır.)

Gruplar...

- Çoğunlukla heterojen olmalıdır. Konuya göre bazen homojen olabilir, ilgi gruplarında olduğu gibi.
- Her bir grup sınıfın bir örneklemini olmalıdır.
- Gönüllülük önemlidir.
- Görev odaklı olmalıdır.
- Farklı aşamalarda farklı öğrenciler katılabilmelidir, gruplar esnek olmalıdır.
- Bir ders saatinde birden fazla grup oluşturulabilir. Örneğin kısa süreliğine oluşturulmuş ikili gruplar, daha sonra birleşerek küme oluşturulabilir.

Öneriler...

- Grup çalışması sırasında ilgisiz ya da yetersiz kalabilecek öğrenciler için teşvik ve destek sağlayabilecek öğrenciler seçin.
- Çok iyi tanımlanmış bir işbirliği gerektiren bir ürün isteyin.
- Birbirinin çalışmasını ve gruba katkısını gözden geçirmek veya düzeltmekten sorumlu çiftler oluşturun.
- Gruplarda bireysel görevlerin yapılıp yapılmadığını kontrol edin.
- Grup üyelerinin çalışmalarından ve ürünlerinden birbirlerini sorumlu tutun.
- Grup üyelerinden gruptaki rollerini tanımlamalarını ve hatırlamalarını isteyin.
- Grup üyelerinin birbirleriyle ya da grupların birbirleriyle yardımlaşmalarını sağlayacak önlemler alın. Bu, bir materyalin gruplarca ortak kullanımını sağlamak şeklinde bile olabilir (Örneğin, sözlük)

Şu sorulara cevap verin..

- Öğrencilerin tartışmaları için sorun, kaynak ya da yönlendirmeler var mı?
- Herkesin söz hakkı var mı? Herkes bu hakkını kullanıyor mu?
- Her öğrenci dinleniyor mu?
- Çatışmalar farkediliyor ve gideriliyor mu?
- Grup kendi çatışmalarını değerlendiriyor mu? Farklı fikirler dinleniyor ve değerlendiriliyor mu?
- Her yetenek işe koşuluyor mu?
- Bütün öğrenciler liderlik ya da diğer rolleri sergileme fırsatına sahip mi?
- Grup, kendi içinde amaçlar belirliyor mu?
- Öğrenciler, kendilerinden beklenenlerin farkında mı ve benimsemişler mi?
- Grupta karşılıklı saygı var mı?
- Kurallara uymayanlara nasıl davranılıyor?
- Grup, çalışmalarında ulaştığı noktaları kendi kendine değerlendiriyor mu?
- Grup kendi iç sorunlarını çözüyor mu?
- Grup ihtiyaçlarını belirleyebiliyor mu?
- Üyeler grupta ilişkilerini değerlendirebiliyorlar mı?
- Üyeler grup içinde grup için bireysel amaçlar belirliyor mu?
- Grup dağılmaya hazır mı?

Örnek grupla çalışma teknikleri

- ***Ayrılmış Birleşme***
  - * Konu bölümlere ayrılır, her bölüm için bir uzman görevlendirilir.
  - * Her gruptan aynı bölüm uzmanları bir araya gelerek uzman grupları oluşturur. Uzman gruplar konuyu derinlemesine öğrenir ve uzmanlaşır.
  - * Her uzman kendi grubuna geri dönüp, grup arkadaşlarının öğrenmesinden sorulu olur.
  - * Gruplar tüm bölümlerden sınav olur.
  - * Öğrenciler hem bireysel hem de grup olarak değerlendirilir.

Örnek grupla çalışma teknikleri

- ***Düşün – Eşleş – Paylaş***
  - * Açık uçlu konu üzerinde, öğrenciler önce bireysel olarak yoğunlaşır ve konu ayrıntılarıyla irdelenir.
  - * Daha sonra öğrenciler eşleşerek konuyu irdeler.
  - * Son olarak ulaşılan sonuçlar sınıfa sunulur ve sınıfça paylaşılır.

Örnek grupla çalışma teknikleri

- ***Okuma Çemberi***
  - * Uzun süreli bir grupla çalışma etkinliğidir.
  - * Heterojen gruplar oluşturulur. Her bir grup bir okuma materyali (roman, öykü, inceleme) seçer.
  - * Öğretmen grup üyelerine, farklılaştırılmış bir okuma yönergeleri sunar.

- * Günlük, günde bir ya da haftada bir toplanarak okudukları materyal hakkında tartışır.
- * Tartışma sonunda gruplar tartışma sonuçlarını birbirleriyle paylaşırlar.
- * Materyal gruplarca değiştirilir ya da başka bir materyal seti hazırlanır.

Yabancı uyruklu öğrenciler için:

- ***İstasyon Yöntemi***

- * Yabancı uyruklu öğrencileri derse aktif bir şekilde katabilmek için oldukça uygun bir yöntemdir.
- * Sürece katkı sağladığından başarıma duygusu ve buna bağlı olarak derse ilgisi artacaktır.
- * Sınıf arkadaşları ile iletişimine olumlu yansıtacaktır.

Nasıl uygulanır? I

- * Bütün sınıfın her aşamada (her istasyonda) çalışarak bir önceki grubun yaptıklarına katkı sağlayarak bir basamak ileri götürmeyi, yarım kalan işi tamamlamayı öğreten bir yöntemdir.
- * İstasyonlar öğrencilerin eş zamanlı olarak çeşitli öğrenme aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri merkezlerdir.
- * Sınıfın tamamı 3-4-5 ya da daha fazla istasyona bölünür. Bu istasyonlar örnek olay, neden sonuç değişkenlerini yazma, slogan yazma, afiş hazırlama, şiir, öykü yazma gibi istasyonlar olabilir.

Nasıl uygulanır? II

- * Tüm öğrenciler görev alır. Her gruba bir gözlemci ya da istasyon şefi atanır. Şef gruba kılavuzluk yapar.
- * Gruplar istasyonlara dağılır, her grup gittiği istasyonda 4-5 dakika çalışır. Süre sonunda gruplar yer değiştirir.
- * Tüm grupların tüm istasyonda çalışması sağlanır. İstasyona gelen her yeni grup bir önceki grubun bıraktığı yerden devam eder.
- * Süre sonunda tüm grupların işleri toplanır. Yapılan çalışmalar sergilenir, şiirler öyküler okunur, afişler asılır.

- ***Çalışma yaprakları I***

- * Grup ve bireysel çalışma için uygundur.
- * Öğrencileri aktif kıldığından en sık kullanılan tekniklerden biridir.

- ***Çalışma yaprakları II***

- * Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışırken çalışma yaprakları iki şekilde etkin şekilde kullanılabilir:
- * Konu ile ilgili çalışma yaprağının basit ve zor olmak üzere iki versiyonunu hazırlamak (seviyesi düşük öğrencilere basit, yüksek öğrencilere zor olan çalışma yaprağını vermek)
- * Konu dâhilinde ilk çalışma yaprağını dağıttıktan sonra bunu bitiren kişilere/gruplara ikincisini (zor olanını) vermek.

- ***Proje tabanlı öğretim***

- * Kapsayıcı eğitim dâhilinde etkin bir şekilde uygulanabilecek diğer bir yöntem ise proje tabanlı öğrenimdir.
- * Proje konusunun seçimindeki esneklik özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kullanılabilir.
- * Öğretmen süreçte yabancı uyruklu öğrencilere daha fazla destek verebilecektir.

Yöntemin uygulanmasında izlenecek aşamalar:

- * Konuya uygun olarak proje başlıklarının belirlenmesi,

- * Öğrencilere bireysel ya da grup olarak konuların dağıtılması,
- * Proje hazırlarken izlenecek aşamaların belirtilmesi,
- * Öğrencilerin proje çalışmasına başlaması,
- * Yapılan çalışmalar ve karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenin yardımcı olması, gerekli olan araç-gereçleri sağlaması,
- * Yapılan çalışmaların öğrencilerle birlikte değerlendirilmesi.

Cafer murat / biyoloji Öğretmeni